

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

ВИПУСК 73

30 липня 2021 р.

м. Переяслав

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ

Рада молодих учених університету

Матеріали
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

30 липня 2021 року

Вип. 73

Збірник наукових праць

Переяслав – 2021

УНИВЕРСИТЕТ ГРИГОРИЯ СКОВОРОДЫ
В ПЕРЕЯСЛАВЕ

Совет молодых ученых университета

Материалы
Международной научно-практической интернет-конференции
**«ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ
НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ»**

30 июля 2021 года

Вып. 73

Сборник научных трудов

Переяслав – 2021

УДК 001+37(100)

ББК 72.4+74(0)

Т 33

Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2021. Вип. 73. 170 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Воловик Л.М. – кандидат географічних наук, доцент

Дашкевич Є.В. – кандидат біологічних наук, доцент (Білорусь)

Євтушенко Н.М. – кандидат економічних наук, доцент

Кикоть С.М. – кандидат історичних наук (відповідальний секретар)

Носаченко В.М. – кандидат педагогічних наук

Руденко О.В. – кандидат психологічних наук, доцент

Садиков А.А. – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Казахстан)

Скляренко О.Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Халматова Ш.С. – кандидат медичних наук, доцент (Узбекистан)

Юхименко Н.Ф. – кандидат філософських наук, доцент

Збірник матеріалів конференції вміщує результати наукових досліджень наукових співробітників, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів, студентів з актуальних проблем гуманітарних, природничих і технічних наук

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій

©Університет Григорія Сковороди
в Переяславі

©Рада молодих учених університету

УДК 001+37(100)

ББК 72.4+74(0)

Т 33

Материалы Международной научно-практической интернет-конференции «Тенденции и перспективы развития науки и образования в условиях глобализации»: Сб. науч. трудов. Переяслав, 2021. Вып. 73. 170 с.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор исторических наук, профессор, академик НАПН Украины

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Воловик Л.М. – кандидат географических наук, доцент

Дашкевич Е.В. – кандидат биологических наук, доцент (Беларусь)

Евтушенко Н.Н. – кандидат экономических наук, доцент

Кикоть С.Н. – кандидат исторических наук (ответственный секретарь)

Носаченко В.Н. – кандидат педагогических наук

Руденко О.В. – кандидат психологических наук, доцент

Садыков А.А. – кандидат физико-математических наук, доцент (Казахстан)

Скляренко О.Б. – кандидат филологических наук, доцент

Халматова Ш.С. – кандидат медицинских наук, доцент (Узбекистан)

Юхименко Н.Ф. – кандидат философских наук, доцент

Сборник материалов конференции вмещает результаты научных исследований научных сотрудников, преподавателей высших учебных заведений, докторантов, аспирантов, студентов по актуальным проблемам гуманитарных, естественных и технических наук

Ответственность за грамотность, аутентичность цитат, достоверность фактов и ссылок несут авторы публикаций

©Университет Григория Сковороды
в Переяславе

©Совет молодых ученых университета

Висновки: 1. Налагоджені стосунки учасників процесу реабілітації посилюють і полегшують вплив різних лікувальних процедур та кінцевий результат реабілітації.

2. Для ефективного спілкування учасників реабілітаційного процесу створено багато протоколів спілкування в залежності від мети та цілей реабілітації, які покращують процес спілкування та прискорюють відновлення порушених функцій пацієнта.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Авраменко О.М. Основи медичної деонтології: навч. посібник. Харків: ХДАФК, 2006. 46 с.

2. Методичні розробки практичних занять та тези лекцій «Основи деонтології»; Артюхова Г.П. Основи соціальної медицини: Підручник. Москва: Академічний Проект, 2005.

3. Навч. посібн. для студ. спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», спеціалізації «Фізична терапія»/ укл. Ю.В. Копчинська, С.Б.Латенко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (558 КБ). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 87 с.

4. Назар П. С., Віденський Ю. Г., Грандо О. А. Основи медичної етики. Київ: Здоров'я, 2002. 344 с.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО / СЕЛЬСЬКОЕ ХОЗЯЙСТВО

УДК 599.742.73

Ольга Соболю
(Херсон, Україна)

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ТЕХНОЛОГІЇ УТРИМАННЯ ТА ГОДІВЛІ СЕРВАЛІВ (LEPTAILURUS SERVAL) В УМОВАХ ДОМАШНЬОГО УТРИМАННЯ

Дана стаття присвячена питанням утримання та годівлі домашніх сервалів, популярність яких зростає з кожним роком. Реалізація кошенят сервала проводиться у віці від півтора до п'яти місяців, вартість кошеня в розплідниках України варіює в межах 102,5 - 188,0 тис. Грн.

Утримувати сервалів можна і в квартирних умовах, однак найбільш прийнятний варіант змісту домашнього - сервала приватний будинок з прибудованим вольєром і вільним входом в нього з окремою котячою кімнатою.

Основним інгредієнтом раціону домашніх сервалів є м'ясо, крім того, сервали можна давати м'ясо птиці непромислового виробництва, яловичину, кролика, переморожену морську рибу нежирних сортів. Можна давати яйця, особливо перепелині.

Ключові слова: сервали, Саванна (Ашера), біологічні особливості, характер, утримання, годівля, вартість кошенят

This article is devoted to the domestic servals' keeping and feeding, whose popularity is increasing every year. Serval kittens are sold at the age of one and a half to five months, the kitten cost in the Ukrainian nurseries varies within the range of 102.5 - 188.0 thousand UAH.

It is possible to keep servals in apartment conditions, however, the most acceptable option for domestic servals' keeping is a private house with an attached aviary and free entrance to it from the separate cat's room.

The main ingredient in the ration of domestic servals is meat, in addition, serval can be given non-industrial poultry meat, beef, rabbit, frozen marine fish of non-fatty species. It's possible to give eggs, especially quail.

Keywords: servals, Savannah (Ashera), biological features, character, keeping, feeding, cost of kittens.

Постановка проблеми. Вперше про сервалів згадувалося ще в Стародавньому Єгипті – разом з очеретяними і степовими котами вони допомагали людям рятуватися від нашествия гризунів і змії, тому сервали (*Leptailurus serval*), як і інші види кішок, мали статус священних тварин. Історично сервали мешкали практично на всій території Африки, крім пустелі Сахара, екваторіальних лісів і Півдня материка. Сервали люблять полювати перед світанком або ввечері, основне їх меню в природному середовищі – зайці, птахи, гризуни і навіть невеликі антилопи, цей хижак – один з найефективніших: більше 50% його полювань закінчуються затриманням здобичи. Для порівняння: у левів – всього 30%.

В сьогоденні умовах чисельність виду сильно скоротилася через браконьєрів, які винищували цих екзотичних кішок із-за красивої шерсті. Незважаючи на це, в Червону книгу занесено лише 1 з 14 підвидів сервала [1]. З кінця XIX століття масове приручення сервалів почалося в Європі – вони легко «одомашнюються», добре почувують себе і в замському будинку, і в звичайній квартирі (рис. 1).

Рис. 1. Сервал в умовах домашнього утримання. Фото:URL:<https://exotic.ru/about>

Сервали відмінно ладнують з собаками та кішками, дрібних тварин сприймають як об'єкт полювання. Сервал хоч і відноситься до сімейства котячих, але за поведінкою та особливостями сприйняття навколишнього середовища більше нагадує собак, вони апортують предмети та проявляють собачу відданість собаки [2,3]. Особлива цінність домашнього сервала в тому, що візуально він виглядає, немов стовідсотково дика тварина у поєднанні з великими розмірами та лагідним характером, що робить їх незвичайними, але дуже бажаними домашніми кішками [4,5]. Так, за даними міжнародної Фелінологічної асоціації найбільш популярними виявилися великі домашні кішки дикого фенотипу (мейн-куни, бенгали) і одомашнені малі кішки - каракали, рисі, сервали, саме останніх найчастіше заводять любителі диких кішок в неволі [2,6]. Домашніх сервалів можна привчити гуляти на повідку та приносити м'ячик, грати в хованки і дресируватися (рис. 2). Термін життя домашніх сервалів становить до 20 років, в той час як на волі вони живуть в середньому тільки 10 років.

Рис. 2. Сервал на повідку підчас прогулянки.
Фото:URL:<https://kisa.su/katalog-porod-koshek/serval/>

Домашні сервали в неволі іноді спаровуються із звичайними домашніми кішками, на основі таких гібридів була виведена нова порода Саванна (Ашера). Цілком успішними часто виявляються в'язки сервалів зі степовими рисями (каракалами), в результаті народжуються так звані сервікали або каравали [1]. Саванна - одна з наймолодших порід у фелінології, робота над нею почалася в 80-і роки минулого століття (США). Метою заводчиків було вивести домашню кішку з «диким» плямистим забарвленням. Для цього сіамських, бенгальських і орієнтальних кішок схрещували з сервалами [7].

Перші кошенята породи Саванна народилися на початку квітня 1986 року, але офіційно порода була зареєстрована тільки в 2001 році, адже близько 15 років пішло на те, щоб вивести цю породу (розводити цих кішок складно, самці до 5 покоління безплідні), схожу на африканських сервалів [8,9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сервал – струнка, довгонога кішка середніх розмірів. Довжина його тіла 65-100 см, плюс відносно короткий хвіст – 25-40 см., Висота в холці до 60 см; вага до 16 кг. По ряду морфологічних особливостей сервал вважається близьким родичом рисей і каракала, хоча забарвленням він більше всього нагадує гепарда, груди, живіт і морда у нього білі вуха із зовнішнього боку чорні з жовтими або білими поперечними плямами [10].

У дикій природі сервали селяться в чагарникових і трав'янистих заростях поблизу води, активні переважно в сутінковий час, а також на світанку. Завдяки високим кінцівкам і прекрасно розвиненому слуху сервали акуратно пересуваються у високій траві, виглядаючи поверх неї здобич. Тактика полювання схожа з каракалом, сервал вважає за краще засідки і довгі стрибки. З місця кішка може стрибнути на 3 м, у висоту і до 5 м. В довжину. Гризунів сервали часто викопують з нір за деревними тваринами забирається на гілки дерев, непогано плаває. У сервалів зазвичай міцне здоров'я і хороший імунітет. При правильних утриманні та годівлі вони практично не хворіють, вакцинацію проводять звичайними котячими вакцинами. Тривалість життя сервала 13-15 років, окремі особини можуть доживати до 20 років [1].

Для домашнього сервала не потрібні спеціальні приміщення, він може жити в таких же умовах, як і звичайний домашній кіт. Різниця лише в тому, що йому потрібно набагато більше простору, тому заводити його краще при наявності просторого будинку або квартири. Багато заводчиків вважають найбільш прийнятним для утримання сервала приватний будинок з прибудованим вольєром і вільним входом в нього з окремою котячою кімнатою - їм необхідно багато рухатися для підтримки гарної фізичної форми та здоров'я [1,3,4]. Таким чином, домашній сервал - дуже ефектна, престижна і при цьому здорова тварина, яке цікавить любителів кішок в усьому світі і користується високим попитом.

Щоб виростити з сервала справжнього компаньйона, заводчики рекомендують брати кошеня у віці від півтора до п'яти місяців в спеціалізованих розплідниках сервалів або заводчиків з хорошою репутацією (рис. 3) [2,4,5]. Вартість такого кошеня в розплідниках України варіює в межах 102,5 - 188,0 тис. грн. [11-14].

Рис. 3. Котята сервала перед реалізацією.

Фото:URL:<https://simple-fauna.ru/pets/cats/cat-breed/serval/>

Якісний збалансований раціон – це профілактика величезної кількості захворювань і запорука гарної форми. Раціон годівлі сервала в домашніх умовах формують з урахуванням того, чим вони харчуються в дикій природі. Основним раціоном сервала є щури, землерийки, кроти, зайці, птахи, рептилії, амфібії (особливо жаби). Сервали не полюють на здобич більше свого розміру, саме через це вони абсолютно безпечні для людей. У рідкісних випадках сервали можуть нападати на фазанів, або маленьких антилоп [15]. Наприклад, дослідження, проведені в заповіднику Кемберг, показали, що раціон сервалів на даній території на 80% складається з гризунів, 13,5% з землерийок, 5% з птахів, 0,9% з рептилій і 0,7% з комах [16]. Хоча зараз не існує єдиного стандарту по харчуванню домашніх сервалів, виходячи з характеру харчування диких сервалів, м'ясо, як правило, свіжоморожене – основний інгредієнт їх раціону, саме з нього вони повинні отримати всі поживні речовини [6].

Кішки великих порід зараз на піку популярності у всьому світі, але вони мають деякі особливості фізіології, які необхідно враховувати при їх утриманні та розведенні. Слабке місце у кішок великих порід і одомашнених котячих диких видів – опорно-руховий апарат, зокрема суглоби. Кісткам, зв'язкам, суглобам і м'язам потрібна підтримка, щоб кішка відчувала себе легко і комфортно при її стрімкому зростанні і значній вазі. Так, наприклад, якщо великим кішкам давати більше кальцію, його надлишок завадить засвоювати білки і деякі мікроелементи, зокрема цинк.

При натуральному раціоні в раціон здорової кішки також повинні входити рослинні компоненти, нехай і в невеликих кількостях, додатковий вітамінно-мінеральний комплекс. Готові корми повинні мати клас не нижче супер преміум, необхідно вибирати корми, створені спеціально для великих порід кішок (наприклад, корм для великих порід з м'ясом буйвола Buffalo Monge). Такі корми задовольняють високу потребу в білку і підтримують здоров'я опорно-рухового апарату за рахунок балансу в складі кальцію, фосфору, глюкозаміну та хондроїтину. Недолік або надлишок кальцію і фосфору, як буває якщо раціон не збалансований, призводять до деформації кісток.

Перевага спеціальних кормів для великих кішок також в оптимальному розмірі гранул. Кішка не повинна швидко ковтати їжу, спочатку вона повинна її погризти. Так, в природі кішки тренують щелепи, обробляючи видобуток. Пережовування твердої їжі корисно для

підтримки здоров'я м'язів щелепи і профілактики зубного каменю. При контакті з гранулами корми наліт зчищається з зубів механічно, тому ризик розвитку зубного каменю нижче, ніж у кішок, які в основному споживають м'яку їжу [15]. Організм кішок великих порід, диких котятих формується в середньому до трьох років. Для цього періоду необхідний раціон, який на $\frac{2}{3}$ складається з білкового компонента. Іншими інгредієнтами повинні бути овочі, крупи, зелень, вітаміни і мікроелементи [16]. Важливу роль відіграє вітамін А. Котячий організм не може його синтезувати, тому він надходить в організм тварини виключно з їжею. Він позитивно впливає на ріст і розвиток, посилює імунний захист кішок і загострює зір. Для здоров'я очей і шкірних покривів кішкам необхідна достатня кількість вітамінів групи В. Вітамін D допомагає формуванню міцного і правильного скелета, для великих кішок це особливо важливо, тому що тендітні кістки не витримують їх вагу [17].

Як правило, до 1-місячного кошеня їдять тільки молочну суміш. Далі додається м'ясо – в основному птиці, провідні розплідники вводять в раціон перепелині яйця і субпродукти, ягнятину. Обов'язково в раціон вводять вітамінно-мінеральні добавки. Вода повинна бути завжди у вільному доступі [13]. У природі сервали п'ють молоко до 7 місяців, в умовах культурного розведення, як правило, молочні продукти постійно використовуються в раціоні до 4-місячного віку, згодом основним інгредієнтом раціону стає парне і свіжоморожене м'ясо. Раціон дорослих сервалів в умовах розплідника L'Unicorne складається з сирого м'яса з кістками і спеціальних вітамінів з кальцієвими добавками, одні з кращих в світі вважаються Арперон (США) [16].

У розпліднику Vipleo, як і в багатьох американських і європейських, сервалів годують, в основному, м'ясом птиці. Оскільки курятина промислового виробництва викликає побоювання щодо її безпеки, сервали їдять перепелине м'ясо. Важливо, щоб птиця була з головою цілком, так як їм потрібна перепелина кров. У ній міститься вагома частина корисних для сервала речовин. Тому на перепелиній фермі спеціально вибирають відбраковування і замість відрізання голови просто згортають перепелам шию. Крім того, сервалам можна давати курку (бажано домашню) качку, індичку, яловичину, кролика, переморожену морську рибу нежирних сортів. Важливою частиною раціонів як дорослих сервалів, так і молодняку є яйця, особливо перепелині [13]. В умовах провідного розплідника L'Unicorne дорослі сервали з'їдають в середньому 500-700 г м'яса, до 1,35 кг в добу за одне або 3 годування, м'ясо завжди сире без будь-якої термічної обробки, сухий корм не використовується взагалі [16].

Сервалам до одного року обов'язково потрібно давати вітаміни, бажано спеціальні, призначені для диких кішок. Якщо немає таких, то можна давати комплекс вітамінів, до якого входять кальцій, глюкозамін і хондроїтин. Також обов'язково наявність вітаміну D, який допомагає кальцію засвоїтися. Найкраще джерело вітаміну D - це сонячні промені, тому для сервалів всіх вікових груп корисні прогулянки на відкритому повітрі. Провідні розплідники планують невеликий вихід – вольєр поряд з будинком, що дозволить сервали гуляти на свіжому повітрі і приймати сонячні ванни. Якщо такої можливості немає, проводять опромінювання сервалів кварцовою лампою 2-3 рази на тиждень. Особливо це актуально в для молодих сервалів – саме натуральні вітаміни, які сервали отримують в природі, найкраще впливають на їх стан здоров'я [13].

Висновки. Популярність домашніх сервалів зростає з кожним роком, оскільки в них поєднується великий ріст, зовнішність дикої тварини, ласкавий характер, міцне здоров'я та гарний імунітет. Реалізація кошенят сервала проводиться у віці від півтора до п'яти місяців, вартість кошеня в розплідниках України варіює в межах 102,5 - 188,0 тис. грн.

Утримувати сервалів можна і в квартирних умовах, однак найбільш прийнятний варіант утримання домашнього сервала приватний будинок з прибудованим вольєром і вільним входом в нього з окремої котячої кімнати зі збагаченим середовищем, можливістю багато рухатися для підтримки гарної фізичної форми та здоров'я

Основним інгредієнтом раціону домашніх сервалів є свіжоморожене м'ясо, саме з нього вони отримують всі поживні речовини. Сервалам також можна давати курку (бажано